

Kainuun Siltasopimuksen 2019 – 2020 päivittäminen

MYR 4.11.2019

Jouni Ponnikas / Kainuun liitto

Tausta, tavoite, kohdennus ja perustelut toimialojen valinnalle

Kainuun liitto

- Siltasopimus on valtion (TEM, VM, YM, OKM, LVM) ja alueen yhteinen prosessi, jossa molemmat osapuolet sitoutuvat mahdollisuuksien mukaan edistämään kasvun mahdollisuuden hyödyntämistä. Se perustuu toimijoiden yhteistyöhön ja alueen tilanteen ja toimenpiteiden tarkasteluun horisontaalisesti - samaan aikaan useiden hallinnon alojen ja maakunnan kautta. Erityisessä tarkastelussa ovat lyhyen tähtäimen toimet, jotka käynnistyvät ja toteutuvat vuosina 2019–2020. Toimenpiteitä toteutetaan valtion ja kuntien kehysten ja talousarvioiden puitteissa, eivätkä asiakirjan kirjaukset sido osapuolia.
- Kainuu on sitoutunut sopimuksen tavoitteisiin ja toimenpiteisiin ja kohdentaa niihin käytettävissään olevia resursseja. Osaavan työvoiman saatavuus on tunnistettu alueen keskeiseksi kestäväen kasvun pullonkaulaksi. Kainuun maakuntaohjelman ja sen toimeenpanosuunnitelman (TOPSU 2019 – 2020) yhdeksi keskeisimmistä strategisista toimenpiteistä on kirjattu osaavan työvoiman saannin turvaaminen. Siltasopimus on näitä toimenpiteitä kokoava, vauhdittava ja ohjaava asiakirja, joka tehostaa maakunnallista, kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä.

Tausta, tavoite, kohdennus ja perustelut toimialojen valinnalle

- Siltasopimukseen valitaan seuraavat Kainuun kriittiset toimialat:
- Kaivostoimiala (erityisesti Terrafame, Silver ja Mondominerals)
- Metalliteollisuus (erityisesti Transtech / Skoda)
- ICT ala ja erityisesti ohjelmoijat
- Metsäbiotalous kohdentuen puutuoteteollisuuteen (erityisesti Kuhmon Kantola, Woodpolis, teollisuusalueen yritykset), puunkorjuuseen ja metsänhoitoon, KCF:n Paltamon biotuotetehdashankkeeseen (ks. liite 1)
- Matkailu
- Sosiaali- ja terveydenhuoltoala
- **Kasvatus- ja koulutusala**

- Kainuussa on kattavat kunnalliset peruskoulu- ja varhaiskasvatuspalvelut ja lukioverkosto, monialaisesti toisen asteen ammatillista koulutusta tarjoava Kainuun ammattiopisto (KAO) sekä monipuolinen avointen opintojen ja kansalaisopistojen tarjonta. Niin ikään Kainuussa toimii Kajaanin ammattikorkeakoulu, Kajaanin yliopistokeskus sekä sen osana Mittaustekniikan yksikkö (MITY), sektoritutkimuslaitokset (MIKES, VTT, LUKE-Kainuu) sekä ammattikorkeakoulun ja yliopistokeskuksen yhteinen aikuis- ja täydennyskoulutuksen yksikkö (AIKOPA). Kainuussa toimii lisäksi CEMIS (Centre for Measurement and Information Systems), joka on Oulun ja Jyväskylän yliopistojen, Kajaanin ammattikorkeakoulun, VTT:n ja CSC:n (Tieteen tietotekniikan keskus) yhteinen mittaus- ja tietojärjestelmiin erikoistunut sopimusperustainen tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Kainuussa on joustavasti ja proaktiivisesti työelämän tarpeisiin reagoiva ja kysyntään vastaava toisen asteen ja ammattikorkeasteen koulutustarjonta. Alueen työmarkkinat vetävät hyvin ammattiin valmistuvia opiskelijoita ja Kajaanin ammattikorkeakoulun rooli toisen asteen jatko-opintopaikkana on vahva. Ongelmana on joidenkin koulutusalojen heikko vetovoima. Koulutuksen läpäisyaste tulee Kainuussa jatkossakin pyrkiä turvaamaan korkeana. Sitä kautta koulutuskustannukset pysyvät kilpailukykyisinä suhteessa suurempiin koulutuksen järjestäjiin. Samoin teemalukiot, erityisesti Sotkamon urheilulukio ja Vuokatti-Ruka urheiluakatemia ovat alueelle tärkeitä.

- Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus 25-34 -vuotiaista on Kainuussa 29,2 %. Ylioppilastutkinnon suorittaneita on vuosittain noin 400-500, ammatillisen tutkinnon suorittaneita 1000-1300 ja ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita 350-450. Opettajankoulutuslaitoksen vuoden 2013 lakkauttamisen myötä Kainuussa ei ole enää pysyvää yliopistollista perustutkintokoulutusta, ainoastaan kertaluonteisia koulutusohjelmia sekä pysyväisluonteinen Jyväskylän yliopiston liikuntatieteiden maisterikoulutus Sotkamon Vuokatissa. Yliopistotutkinnon maakunnassa suorittaa vuosittain vain muutama opiskelija.
- Kainuun opettajakunta on iäkästä ja eläköityminen lähivuosina runsasta. Kainuussa on erityisopettajia, lastentarhanopettajia, luokanopettajia sekä peruskoulun yläluokkien ja lukion opettajia yhteensä noin 1000. Vuoteen 2032 mennessä näistä ammattikunnista eläköityy keskimäärin puolet: erityisopettajista 60 %, lastentarhanopettajista 41 %, luokanopettajista 55 % sekä peruskoulun yläluokkien ja lukion opettajia 45 %, mikä tarkoittaa yhteensä miltei 500 eläköitymisen myötä avautuvaa opettajan vakanssia. Ikäluokkien pienentyminen nykyisenkaltaisen väestönkehityksen jatkuessa pienentää jonkin verran (noin 3-5 %) opettajien tarvetta mutta ei merkittävästi. (*Selvitys Kajaanin/Kainuun ja Iisalmen/Ylä-Savon kelpoisen opetushenkilöstön saatavuudesta 2020-luvulla*, 4.2.2019.) Samoin toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa sekä korkea-asteella eläköityy enenevässä määrin opetushenkilökuntaa.
- Uusien opettajien saamista eläköityvien tilalle vaikeuttaa se, että Kainuussa ei ole omaa opettajan, lastentarhanopettajan tai sosionomin koulutusta. Siltasopimuksessa esitetäänkin opettajan- ja sosionomikoulutuksen saamista Kainuuseen. Opettajankoulutuksessa voidaan tehdä tarvittaessa yhteistyötä toisen siltasopimusalueen, Pohjois-Savon kanssa, koska Ylä-Savossa on opettajien eläköitymisen suhteen samankaltainen tilanne kuin Kainuussa.

Toimenpidekokonaisuudet työvoiman saannin varmistamiseen

- Toimenpiteet kussakin teemassa on jaettu käynnissä tai liikkeelle lähdössä oleviin toimenpiteisiin sekä uusiin toimenpiteisiin. Myös käynnissä olevissa toimenpiteissä on esitetty arvioita lisärahoitustarpeesta. Missään tapauksissa ei kuitenkaan esitetä nykyisille hankkeille lisärahaa, vaan kyse on aina uusista kyseiseen teemaan liittyvistä toimista. **Rahoituslähteet täsmentyvät myöhemmin alueen ja valtion siltasopimuksen toteutukseen liittyvissä neuvotteluissa. Kainuu suuntaa mahdollisuuksiensa mukaan myös käytössään olevia rahoitusinstrumentteja siltasopimuksen toteuttamiseen. Esim. ESR-haussa on haettu siltasopimusta toteuttavia hankkeita.**

Koulutus ja osaaminen

Kainuun liitto

<p>23. Luodaan ja pilotoidaan toimintamalli, jossa organisoidaan tehokkaita tapoja käyttää yrityksiä opiskelijoiden oppimisympäristöinä</p>	<p>KAO, Kainuun ELY ja yritykset</p>	<p>EAKR- / ESR-hanke ehkä mahdollinen</p> <p>Kuhmon ja KAO:n ESR hankehakemus yritysoppimisympäristöjen kehittämisestä jätetty 2.10.2019 hakuun</p> <p>KAMK:n demolan laajempi hyödyntäminen kehitettävänä</p>	<p>300 000 € toimintamallin rakentamiseen</p>
<p>24. Puutuoteteollisuuden oppimisympäristökoordinaattori Kuhmon Woodpolikseen: Koordinaattori hankkii opiskelijoita suorittamaan työharjoitteluja, opintojaksoja tai tutkintoja (tutkinnot antava oppilaitos sovitaan tapauskohtaisesti) Kuhmon Kantolan puutuotealan yrityksiin hyödyntäen alueella toimivan Woodpoliksen oppimisympäristöjä sekä tuotteistamaan</p>	<p>Kuhmon kaupunki, Woodpolis, oppilaitokset</p>	<p>ESR-hanke ehkä mahdollinen</p> <p>Sisältyy osittain em. Kuhmo + KAO ESR hankehakemukseseen)</p>	<p>300 000 €</p>
<p>alueen monipuolisia puutuoteteollisuuden koulutusmahdollisuuksia.</p>			

26. Pätevien uusien aineopettajien (perus- ja 2. aste), ammatillisen koulutuksen opettajien, luokanopettajien sekä lastentarhanopettajien kouluttaminen muunto- ja täydennyskoulutuksella.

Kelpoisen opetushenkilöstön saatavuus on heikentynyt Kainuussa 2010-luvun loppupuolella, ja kielteinen kehitys tulee todennäköisesti jatkumaan. Opetusalan henkilöstöstä puolet eläköityy 2020-luvun aikana. Myös ammatillisen koulutuksen opettajien saatavuudessa on haasteita.

Oulun yo, muut yo:t, Kajaanin yo-keskus, AIKOPA, Kajaanin kaupunki ja muut Kainuun kunnat

Toimenpiteet: 1) tehokkaammat rekrytointikanavat alan opiskelijoihin, 2) alueella toteutettavia täydennys-, lisä- ja muuntokoulutuksia, joissa annetaan tutkintoon johtavaa opettajankoulutusta (yhtä laadukasta kuin pääkampuksella), vastuuyliopisto myöntää tutkinnot. Oulun yo on keskeinen toimija tutkintojen myöntäjänä, mutta myös muut yo:t tulevat kyseeseen.

Toimenpiteiden vaatima rahoitus tarkentuu myöhemmin

27. Kajaanin amk:lle sosionomien koulutusoikeus. Sosionomeista on Kainuussa pulaa, koska alan koulutusta ei ole tarjolla. Kainuu on ainoa Suomen maakunnista, missä ei ole sosionomikoulutusta. Työpaikkoja on auki ja tehtäviin on vaikea löytää tekijöitä. Työvoimapula vaikeutuu edelleen työntekijöiden eläköitymisen, väestön ikääntymisen tuoman sosionomien tarpeen lisäyksen sekä lainsäädännön muutosten vuoksi. Pelkästään Kajaanin kaupungissa on arvioitu tarvittavan 100 uutta varhaiskasvatuksen opettajaa tai sosionomia vuoteen 2030 mennessä ja muissa Kainuun kunnissa tarpeet ovat samansuuntaiset.

KAMK hakee sosionomikoulutuksen järjestämisvastuuta (pysyvä sosionomikoulutus ja sen mahdollistava koulutusvastuu KAMKille sekä uusia aloituspaikkoja 30-40)

KAMK ottaa asian agendalle korkeakoulujen tulosneuvotteluun keväällä 2020.

Sosionomikoulutuksella mahdollistetaan alueen nuorille tasa-arvoinen opiskelumahdollisuus, tuetaan ammatissa toimivien jatkuvaa oppimista sekä tuodaan älykkäät ratkaisut (tekoäly) osaksi myös sosiaalitoimen TKI-tukea. Niin ikään koulutus vahvistaa KAMK:n kykyä vastata ketterästi työelämän muuttuviin tarpeisiin.

28. Prosessiakatemia -toimintamallin suunnittelu, rakentaminen ja pilotointi (hankehakemus, toteutus 2020 - 2021) Prosessiakatemia vastaa kattavasti ja ketterästi Kainuun alueen prosessiteollisuuden osaamistarpeisiin. Prosessiakatemia on toimintamalli, jossa eri kouluasteet Kainuussa (Kainuun ammattiopisto, Kajaanin ammattikorkeakoulu) yhteistyössä Oulun yliopiston Täydentävien opintojen keskuksen ja Teknillisen tiedekunnan kanssa vastaavat prosessiteollisuuden osaamistarpeisiin asiakaslähtöisillä oppimismenetelmillä. Prosessiakatemian toimintamalli perustuu jatkuvaan kehittämiseen, jolloin se pystyy reagoimaan nopeasti yritysten muuttuviin tarpeisiin. Hankkeessa on tavoitteena pilotoida yhteistyössä suunniteltuja ja rakennettuja eri kouluasteiden koulutustuotteita ja saada siten luotua Prosessiakatemian toimintamalli.

KAMK, KAO

Haettu ESR
rahoitus

205 736 euroa

<p>29. KAMK:n yhteyteen useamman yliopiston yhteinen tohtorikoulutusohjelma supertietokoneen kaupalliseen soveltamiseen.</p> <p>Tohtorikoulutus tukee Kainuun veto- ja pitovoimaa sekä liittyy seuraaviin siltasopimuksen linjauksiin: LUMI DC hanke, EuroHPC hankekokonaisuus, KAMK:n Datasta tekoälyyn insinöörikoulutus sekä kokonaisuutena Kajaanin ja Kainuun datakeskusekosysteemin sekä vetovoimaisten koulutuskokonaisuuksien ja työpaikkojen rakentaminen Kainuuseen. Tohtorikoulutusohjelmaa rakennetaan KAMK:n johdolla yhteistyössä CSC:n, yliopistojen ja yritysten kanssa. Tulevien väitöstöiden sisällöt laaditaan vastaamaan alueen yritysten tarpeita.</p>	<p>KAMK, CSC, yliopistot ja yritykset</p>		<p>Väitöstöiden sisällöt laaditaan vastaamaan alueen yritysten tarpeita.</p> <p>Tohtorikoulutettavat suunnittelevat ja toteuttavat alaan erikoiskursseja Kajaanissa.</p> <p>Rahoitustarve täsmentyy myöhemmin</p>
--	---	--	---

38. RekryKainuuLive – osaavaa työvoimaa Kainuuseen modernein keinoin (uusi hanke)

**ESR 347 240 €
hankehakemus
jätettiin 2.10.2019.
Kainuun ELY hakijana**